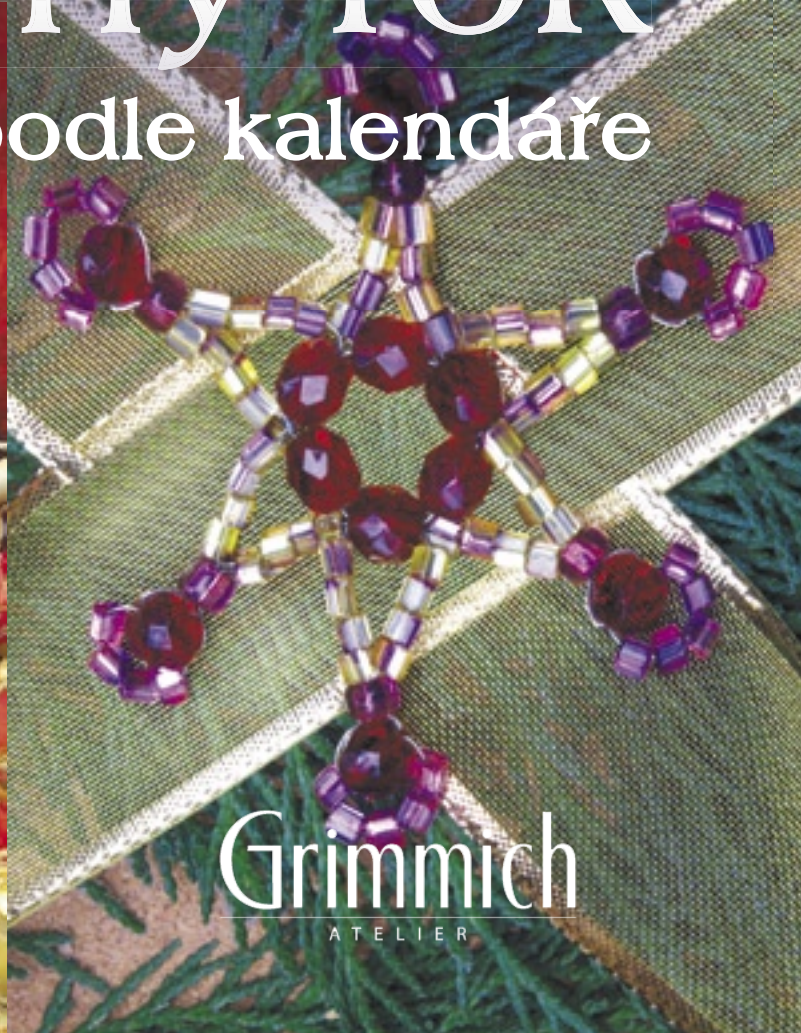

Výtvarný rok

tvoření podle kalendáře

Alena Isabella
Grimmichová

Grimmich
ATELIER

S láskou všem našim dětem.

Grimmich
ATELIER

Alena Isabella Grimmichová

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.

Výtvarný rok tvoření podle kalendáře

Alena Isabella Grimmichová

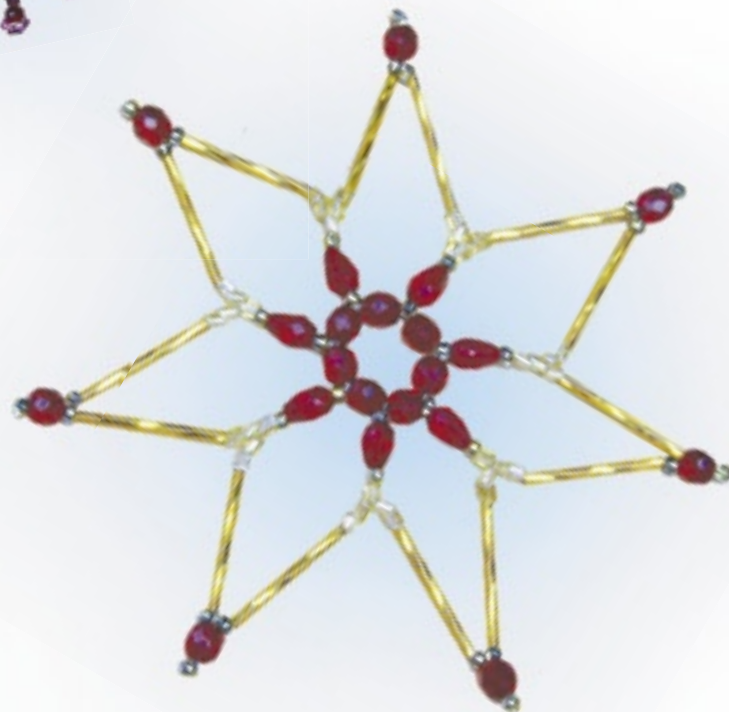
Grimmich
ATELIER

Texty v knize Alena Isabella Grimmichová
Fotografie v knize a na obálce Alena Isabella Grimmichová
Jazyková úprava
Sazba a grafická úprava Radek Krédl Mg.A
Grafická úprava obálky Kateřina Krédlová Mg.A
Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová

Počet stran 160
2. vydání, Atelier Grimmich Kersko 2023

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN EPUB 978-80-909016-6-7
ISBN MOBI 978-80-909016-5-0
ISBN PDF 978-80-909016-4-3
ISBN AZW 978-80-909016-7-4

OBSAH

LEDEN

- Slepotisk 14
- Novoroční cukroví 17
- Svítilíci bábovky 18
- Barevná ledová mísa 20

ÚNOR

- Květiny malované voskem 24
- Valentýnská srdíčka 26
- Šitá srdíčka 28

BŘEZEN

- Obaly na velikonoční dárky 34
- Dekorace z papírových vajíček 36
- Modrá vajíčka 38
- Patchworková vajíčka 40

DUBEN

- Šnečí ulity a mušle 46
- Vajíčka obarvená cibulí 48
- Růžový věneček 50
- Pečené košíčky 52
- Věnc z vajíček 54
- Kraslice technikou koláže 56
- Quillingová přání 58

KVĚTEN

- Šála s měsícem a hvězdičkami 62
- Přáníčka k Svátku matek 64
- Krajkové přání 66
- Stužkové korále 68
- Pečené talíře 70
- Korálkové košíčky 72

ČERVEN

- Košíčky z provázků 76
- Šátek se vzorem motýlů 78
- Náramky utkané z korálek 80
- Sypaná batika v kombinaci s tiskem 84
- Náhrdelník z „bonbonů“ 86

ČERVENEC

- Stužkové korále 88
- Náramek z drátku a korálek 92
- Náramek ze stužek a drátku 94
- Mušličkový věnc 96
- Malované květiny 98
- Kamenné ryby 100
- Věnc quilling 102
- Modrý talíř z ubrousků 104

SRPEN

- Šablonování 110
- Quilling květiny 112

ZÁŘÍ

- Věnc s pečenými květinami 116
- Sáček na houby 118

ŘÍJEN

- Papírové misky 122
- Šípkové věnečky 124

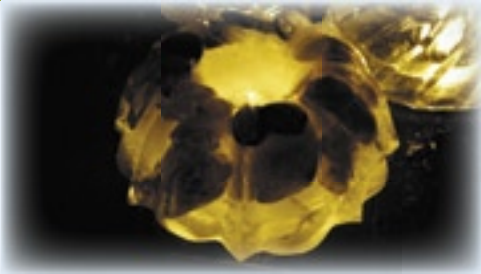
LISTOPAD

- Přání se spadáním listím 128
- Háčkovaný obal na dárky 130

PROSINEC

- Adventní kalendář papírový 137
- Adventní věnc ze slaneého těsta 138
- Vánoční koule patchworkové 140
- Zvon reliéfovou technikou 142
- Vánoční ozdoby ze samotvrdnoucí hmoty 144
- Vánoční ozdoby posypané pískem 146
- Jmenovky na dárky 148
- Pískové pracny 149
- Papírový věnc 150
- Korálkové hvězdy 152
- Ozdoby z organzy 155
- Hvězda a košíček 156

1.

7.

2.

8.

3.

9.

4.

10.

5.

11.

6.

12.

Úvod

Když jsem dostala nabídku napsat knihu o tvoření pro malé i velké v průběhu celého roku, rozvažovala jsem, čím nebo spíš kdy začít. Podobné knihy začínají většinou jarem, (dříve tak začínal i kalendář) končí prosincem a Vánoce. Leden a únor se jako méně zajímavé měsíce buď vynechají, nebo se některý z jejich svátků přilepí za Vánoce nebo před Velikonoce, je škoda. Přemýšlela jsem jak vnímám čas v roce já, zda pro mne začíná rok 1. ledna nebo ho, podobně jako naši předci, vnímám od jara do zimy. Rok se člení různě, kromě kalendářního máme školní rok, akademický, liturgický ... Každý začíná a končí jindy. Pro mne je stále důležité dělení na školní rok s letními prázdninami, zřejmě bych tedy měla knihu začít zářím. Přesto jsem se nakonec rozhodla pracovat podle občanského kalendáře a začít knihu lednem. Trochu nelogicky se tím rozdělí Vánoce. Na druhou stranu jsou Vánoce pro většinu z nás natolik oblíbeným svátkem, že snad nebude vadit, pokud jimi bude kniha začínat i končit.

Rozmýšlení začátku knihy mě zároveň přivedlo k pokusu vložit mezi výtvarné projekty povídání o čase, svátcích a kalendáři. O tom, jak se vše v průběhu historie vyvíjelo, na jak starých kořenech náš kalendář a vůbec vnímání času stojí i to, jak se dávné pohanské svátky měnily vlivem křesťanství, na němž stojí evropská kultura a jakou mají dnes podobu. Zpočátku jsem měla v plánu podrobně se věnovat každému měsíci v roce. Brzy jsem však zjistila, že téma je natolik rozsáhlé, že není možné je plnohodnotně spojit s knihou o tvoření a zachovat zároveň jistou ucelenost. Z nedostatku prostoru se tedy věnuji pouze některým svátkům a to hlavně těm, které jsou inspirací k výtvarné tvorbě. Celkově jsou texty o čase stručnější, než bych si přála a než by si zasloužily. Přesto doufám, že vás zaujmou a případně, že vám pomohou při odpovědích na všetečné dětské otázky.

Přeji vám příjemné čtení i tvoření.

Alena Isabella Grimmichová

Základní materiály, postupy a pomůcky

Na začátku si objasníme základní pravidla vybraných textilních technik. Při práci s ostatními materiály jsou techniky vysvětlené přímo v projektech. Zároveň si řekneme, jaké pomůcky a materiály budeme v projektech používat.

Malba na hedvábí

Barvy

Na hedvábí se maluje speciálními barvami na hedvábí, které se dělí podle typu jejich fixace na barvy fixované teplem a barvy fixované párou. V projektech budeme používat barvy fixované teplem. Ty se dále dělí na barvy transparentní, které jsou tekuté a průhledné (proto je ovlivňuje barva podkladu) a na barvy krycí, které jsou pastózní, husté a podklad překryjí bez ovlivnění svého odstínu. Existují také barvy metalické. Jsou většinou krycí a mají kovový lesk. Barvy se fixují několikaminutovým zažehlením látky z rubové strany.

Plošné barvení a batikování látek vytváříme batikovacími barvami. Většina technik barvení textilu se provádí za horka. Obarvení látky, ať jednobarevné nebo formou batiky, nejsnáze provedeme v horké lázni. Tímto procesem barva pronikne do vlákna a nemění splývavost látky. V knize budeme pracovat výhradně s práškovými barvami. Na našem trhu jsou k dostání především pod názvy Duha, Cheds, Chevas a Iberia. Tyto barvy jsou většinou určeny na barvení bavlny nebo vlny, lze je však stejně úspěšně použít i na hedvábí. Některé barvy se používají za horka, jiné za studena. Existují také dovozové práškové barvy určené přímo na hedvábí.

Dále budeme používat mizící (fantomový fix), kterým si můžeme na hedvábí předkreslit vzory, které zmizí buď samy během několika hodin nebo po kontaktu s vodou.

Štětce

Vedle barev je potřeba mít doma vhodné štětce. Můžeme si zakoupit speciální štětce na hedvábí, ale jsou dražší než vlasové na akvarel a lze se bez nich obejít. Kvalitní vlasový štětec je naprosto vyhovující. Lze použít i štětce se syntetickým vlasem. Vhodné jsou štětce, které udrží větší množství barvy a jsou tvarované do špičky. U kulatých štětců na kresbu je důležité, aby dobře držely tvar a špičku.

Rám na hedvábí

Abychom mohli na hedvábí nebo jiný druh textilu malovat, musíme je mít vypnuté na rámu. Není nutné si kupovat drahé nastavitelné rámy. Je možno použít třeba dřevěné rámy zhotovené doma z latí. Látku lze napnout mezi dřevěné kozy, do starých obrazových ráků nebo blind-ráků pro vypínání malířského plátna, případně vypnout mezi dva pracovní stoly. Většinou stačí látku přichytit v rozích špendlíky nebo jemnými připínáčky. K přichycení můžeme také použít klipsy (žabky) na záclony, které se uchycují k rámu gumičkou.

Vosková batika

Vosková batika patří mezi tradiční řemesla. Linie a plochy vytvořené voskem jsou vůči barvě odolné. Jakmile se vosk odstraní, zůstávají původně zakrytá místa bílá, resp. ponechávají si barvu podkladu; vzniká tzv. rezerváž. Vosk, který při práci popraskal, umožní barvě, aby v místě prasklinek obarvila látku a vytvořila žilkování, tzv. krakelování. Krakelování nevzniká jen náhodou, ale lze ho použít jako samostatného výtvarného efektu.

K malbě voskem používáme směs včelího vosku a parafínu.

Včelí vosk je měkčí a vláčnější než parafín, který je naopak tvrdší, vytváří tenčí vrstvy, snadno se láme a odděluje od látky. V projektech budeme malovat štětcem. Na to je ideální namíchat směs v poměru přibližně 1:1. Voskem se dá také tisknout. Používají se k tomu dřevěná nebo kovová razítka. Lze tisknout i formičkami na cukroví.

Parafín v granulích lze nahradit voskem ze hřbitovních nebo čajových svíček. V tomto případě je potřeba postupovat opatrně. Výrobce někdy přidává do svíček barvu nebo příměsi, které mohou práci zničit. Proto je používání svíček třeba předem vyzkoušet a držet se stejné značky.

Pokud nemáme doma profesionální vybavení, je nejideálnější rozehrívát vosk ve vodní lázni. Do hrnce s vodou vložíme plechovou misku s voskem a dáme na vařič. Správně rozehrátý vosk nechává průhlednou stopu, která prosákne do látky. Teplota je závislá na síle a hustotě použité tkaniny. Bavlněné plátno potřebuje vyšší teplotu vosku než jemné hedvábí nebo len, které vosk vstřebávají lehce.

Materiál a pomůcky

V projektech budeme používat transparentní barvy na textil fixované žehlením. Štětce na malbu voskem vybíráme pouze s vlasem z přírodních materiálů. Syntetické štětce se mohou kroutit, spékat i hořet. Budeme potřebovat několik velikostí kulatých i plochých štětců s jemným i hrubým vlasem. Ploché štětce na velké plochy, kulaté štětce na kresbu. U plochých štětců lze ostříhat vlas do formy, kterou potřebujeme. Jemnou linii vytvoříme tenkým štětcem nebo tjan-tingem. Štětec používáme vždy suchý, před začátkem práce ho necháme několik minut rozehřát v horkém vosku. Po dokončení práce štětec vytřeme hadříkem a vyrovnáme do původního tvaru.

Látku, kterou chceme malovat voskem, upevníme do rámu. Stejně dobře můžeme malovat a zvlášť tisknout voskem na látku položenou na hladkém povrchu. Dobře poslouží pečící papír, pauzovací nebo jiný nesavý papír. Při práci pak látku občas nadzvedneme, aby se příliš nepřilepila k podložce. Jakmile začneme pracovat s barvou, upevníme látku do rámu. Samostatná práce s voskem je naopak na pevném podkladu pohodlnější.

Odstraňování vosku

Nejlepší způsob odstraňování vosku z hedvábí je odžehlování. Na žehlicí prkno dáme složené staré prostěradlo a na něj vrstvu novin. Ty musí být několik týdnů staré, jinak se tiskařská barva obtiskne na hedvábí. Na ně dáme nabarvenou látku a překryjeme dalšími dvěma listy novinového papíru. Vosk odžehlujeme postupně. Jakmile se noviny promastí, okamžitě je vyměníme za nové. Když se všeho vosku zbavíme, látku vypereme mýdlem v teplé vodě.

Tisk, šablony

K tisku používáme barvy na hedvábí, které se fixují teplem. Nejlépe se tiskne barvami krycími, jsou hustší než transparentní a na látce se nerozpíjejí. Jsou vodou ředitelné a k dostání jsou v dostatečném množství odstínů. Tisknout můžeme i transparentními barvami. Pokud do nich přidáme zahušťovací prostředek, zabráníme jejich rozpíjení. Barvu na razítka nanášíme štětcem, válečkem nebo houbičkou. Případně si barvu v tenké vrstvě natřeme na umělohmotnou nebo skleněnou podložku a razítko do ní namáčíme. Před začátkem práce vždy vyzkoušíme otisk na papír nebo raději na odstřížek látky. Je nutné vyzkoušet, kolik má být na razítku barvy. Pokud je jí málo, je otisk nezřetelný, pokud je barvy moc, vytlačí se barva do stran a vytvoří nevzhledný plastický okraj. Tiskneme na pevném podkladu: Pod látku vkládáme papír a stále vyměňujeme za čistý. U složitých vyřezávaných razítek, jako je bunta (tradiční indická razítka) je nejlepší nanést barvu plochým štětcem. Máme tak jistotu, že jsme razítko potřeli celé.

Podobná pravidla platí pro šablonování. Barvy používáme stejné jako na tisk a nanášíme je na ni (nebo lépe skrz) opakovaně štětcem s velmi malým množstvím barvy. Štětec můžeme zaměnit za molitanovu houbičku. Opět je nutné si techniku nejprve vyzkoušet nanečisto.

Tvoření s papírem

Při práci s papírem využijeme nejrůznější strukturové nástroje na vytlačení nebo vykrojení vzoru. Použijeme sady na slepotisk (ScrapBoss), děrovací raznice na vykrojení vnitřních otvorů, okrajů nebo rohů. Tyto nástroje vystříhnou velmi pěkné a přesné detaily. Některé děrovačky zachycují výstřižky v zásobníku, čímž jsou připraveny k dalšímu využití. Mám velmi dobrou zkušenost u nástrojů na papír včetně vhodných nůžek a řezáků se značkou Fiskars. Používají kvalitní ocel a výrobky lze používat dlouhodobě.

Práce s přírodninami, dekorační těsta

Techniky, v kterých pracujeme s přírodninami (mušle, kamínky, sušené rostliny, proutí, dřevo, peří ...), jsou popsány v jednotlivých projektech.

Z pomůcek využijeme hlavně tavnou lepicí pistoli, která rozehřátím lepicí tyčinky vytvoří pevné spoje. Práce s ní je jednoduchá, pouze je potřeba si vybrat kvalitní nástroj. U levnějších pistolí dochází často k nedokonalému tavení, a proto lepení není dost pevné. Tavnou pistoli lze zaměnit za vhodné lepidlo. U každého lepidla je vždy napsáno, na jaký povrch je určeno. Dekorační těsta v projektech jsou vytvořena z mouky a soli nebo z mouky a písku. Zpracovávají se stejně jako jedlá těsta, určená jsou však pouze k dekoraci.

Další materiály

V projektech budeme dále pracovat se samotvrdnoucí hmotou, která se po vytvarování nechá pouze usušit a tím dojde k fixaci tvaru. V kombinaci s ní používáme často akrylové barvy. Akrylová barva je disperzní barva na bázi polyakrylové pryskyřice. V čerstvém stavu je ředitelná vodou, po zaschnutí je voděodolná. Je vhodná nejen na samotvrdnoucí hmotu, ale hlavně pro malbu na papír, karton, dřevo nebo plátno. Na rozdíl od barvy temperové jí není nutné na závěr fixovat lakem.

Dalším materiálem je polystyren, respektive polystyrenové formy (zvonky, srdce, vejce, krabičky ...). Při práci s polystyrenem používáme nejčastěji disperzní lepidla (Dispercol, Herkules), špendlíky, látky a ubrousky. Na řezání využijeme odlamovací nože. Budeme také používat filtry, korálky, stuhy a drátky. Jejich druhy jsou v projektech vždy uvedeny.

V mnoha projektech využíváme plastová nebo dřevěná razítka. Ukážeme si, že je lze využít nejen k tisku na papír a látku, ale využijeme také jejich plastické otisky ve spojení se samotvrdnoucí hmotou. Razítka si lze koupit hotová, ale zajímavější je vytvořit si razítka vlastní a vyřezat je z gumy, linolea nebo dřeva. Na plastické otisky můžeme také využít nejrůznější předměty se zajímavým povrchem (kovové součástky, korálky, přírodniny ...).

Leden

Nový rok

Nový rok je spojen s dobrými předsevzetími a s přáním štěstí a zdraví. Podle lidových tradic měl každý vstupovat do nového roku bez dluhů, po celý první lednový den se neměl s nikým hádat, polehávat dlouho v posteli, neměl nechávat nedokončenou práci a měl si obléci něco nového, neboť „Jak na Nový rok, tak po celý rok“. Symbolem novoročního štěstí jsou prasátka, kominíci, čtyřlístky a podkovy. Na Nový rok se proto pro štěstí jedlo vepřové, naopak neměla se jíst drůbež, aby neuletělo štěstí. Pro dostatek peněz v následujícím roce stačilo sníst velkou porci čočky.

Tři králové

Na začátek ledna připadá svátek Tří králů, na Východě původně slavený 25. prosince spolu s Ježíšovým narozením. Přesunutí tohoto svátku na 6. ledna trochu zastírá skutečnost, že jde o den tradičního slavení Epifanie, zjevení Páně, svátku, který připomíná Ježíšův křest v Jordánu a zjevení jeho božství. Na tříkrálový večer je od konce středověku známo žehnání domů a nápisy křídou nad dveřmi K + M + B. Tato písmena označují počáteční písmena jmen tří králů a zároveň jsou zkratkou slov „Christus mansionem benedicat,“ v překladu „Kriste, žehnej tomuto obydlí.“

„Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: ‚Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit¹...‘ A hle, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. Když spatřili hvězdu, zaradovali se velikou radostí. Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu.²

Kdo byli tito mudrci nebo králové? Evangelia neuvádějí jejich jména ani počet. V polovině 3. století jsou zobrazováni jako tři mudrci přinášející dary pro Pannu Marii s Ježíškem. Známa mozaika v Ravenně z 6. století je vykresluje jako mocné muže z Východu, mágy v perském oděvu, v dlouhých kalhotách, s čapkami na hlavách, jak přinášejí zlato (symbol královské důstojnosti), kadidlo (symbol božství) a myrhu (symbol utrpení a pohřbení). Pojetí mudrců doznalo během času mnohých změn. V raném středověku byli ztotožněni s králi a dostali jména Caspar, Balthasar a Melichor (v češtině Kašpar, Baltazar a Melichar). Ve výtvarném umění začali symbolizovat tři stádia lidského věku (mládež, mužný věk a stáří) a později od poloviny 14. století i zástupce tří kontinentů Afriky, Asie a Evropy.

Tohle vše nám však neříká to důležité, tedy zpět k otázce: kdo skutečně byli oni mudrci?

Především lidé vzdělaní se zájmem o minulost i budoucnost. Lidé bdělí, kterým neušlo neobvyklé hvězdné znamení, které pochopili jako významnou událost, narození židovského krále, prorokovaného spasitele všech lidí. Proto se zvedli ze svých domovů a vydali se za hvězdou.

Kdy končí Vánoce?

V neděli po Zjevení (a zároveň svátku Tří králů) se slaví Svátek Křtu Páně, připomínka Ježíšova přijetí křtu od Jana Křtitele v Jordánu. Tímto svátkem se uzavírá vánoční sváteční okruh a začíná liturgické mezidobí.

¹ Mt 2, 1–2 (Bible)

² Mt 2, 9–11 (Bible)

Slepotisk

papír

Materiál

ScrapBoss, barevné papíry, čtvrtky a pauzovací papíry, vyli-sované květiny, lepidlo na papír a disperzní lepidlo, okrajové a rohové raznice, řezák, pravítko, tužka.

Postup

Slepotisk neboli technika reliéfní ražby je způsob, jak vytvořit na papíru plastický motiv. Nejsnáze vytvoříme slepotisk pomocí ScrapBossu. Jedná se o sadu sestávající z umělohmotné podložky s úchyty, hladítky a vyměnitelnými šablonami. Touto technikou si vytvoříme novoroční přáníčka a dopisní papíry.

1. Na desku ScrapBossu vložíme nejprve neprůhledný díl šablony, poté druhý, průhledný a vybereme si vzor, který chceme přenést na papír. Mezi obě fólie vložíme barevný papír a nastavíme ho v místě vzoru. K správnému nastavení nám pomáhá mřížka vyznačená na šabloně. Nestane se tedy, že bychom vzor nedali rovnoběžně s okrajem papíru. Fólie i s papírem připevníme k podložce pomocí kolíčků. Levou rukou pevně přidržujeme fólii, aby se papír pod ní nepohnul a pravou rukou hladítkem vytlačujeme vzor. Vzor můžeme změnou polohy papíru různě obměňovat a rozšiřovat. Na jeden vzor můžeme použít i více šablon. Vytvoříme tak na každém papíru originální motiv.

2. Papír s vytlačeným vzorem sestříháme do potřebné velikosti a jeho okraje dozdobíme raznicí.

3. Stejným způsobem ozdobíme dopisní papíry. Vzhledem k tomu, že jsme si vybrali papír větší než je prostor podložky, neuchytíme fólii na všech místech. To, že nám dolní okraj papíru přesahuje, nevadí. Pouze musíme dát pozor, aby se nepomačkal. Hotový reliéf působí velmi elegantně. Na dopisní papíry dáváme vzor po stranách nebo doprostřed horní části. Velký vzor můžeme umístit do jednoho rohu, malé do dvou nebo všech rohů.

